

VANN for 40 år siden

Om EF, delte meninger og glattere rør

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er sivilingeniør fra NTH med mastergrad i historie fra UiO. Han er ansatt som spesialrådgiver i Tekna og redaktør for VANN.

Vann på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN. De første artiklene i VANN ble publisert i 1966. Det er mye å ta av. Tilbudet er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no. I denne spalten finner du smakebiter fra nr 3 av VANN høsten 1972.

EF årets varmeste potet

Sist skrev vi om at 12 000 mennesker gikk i demonstrasjonstog i Oslo i juni mot norsk medlemskap i EEC. Folkebevegelsen mot EEC, som arrangerte demonstrasjonen, fikk etter hvert over 100 000 medlemmer organisert i 500 lokallag landet rundt. Samtidig ble det organisert en "Ja til EF"-bevegelse. Industriens representanter kom på banen med hard argumentasjon om økonomisk tilbakegang og kapitalflukt om Norge ikke kom med i EF. Meieriene ga penger til Folkebevegelsen som på sin side hevdet behov for nasjonal uavhengighet,

faren for utvikling av et EF-byråkrati og konsekvensene av vekstfilosofien bak Roma-traktaten. EF-medlemskap eller ikke, var opplagt den aller heteste politiske poteten i 1972.

Ved folkeavstemningen om medlemskap i september stemte 956 043 for medlemskap og 1 099 398 imot. Regjeringen Bratteli gikk av og Lars Korvald fra Kristelig Folkeparti ble ny statsminister for en samlingsregjering. I november ble det innledet forhandlinger om en handelsavtale mellom Norge og EF.

Men oljeeventyret i Nordsjøen var under utvikling. Norske interesser hadde kontrahert 11 plattformer for levering i 1973-74. Forsyningsskip var i bestilling og oljebaser under etablering. Produksjonen på Ekofisk, som i 1971 ikke var regningssvarende, kom i løpet av 1972 opp på nivå av en million fat per måned. Arbeidet med den permanente produksjonsplattformen på feltet var i gang.

Oljeforurensning, beredskap og delte meninger

Dette var tema både for lederen og flere artikler i VANN nr 1 i 1972. Artiklene var basert på hovedinnleggene fra et møte Vannforeningen hadde arrangert i april dette året. Norge var som nevnt i ferd med å bli oljenasjon på alvor. Arbeidet med å bygge opp en oljevernberedskap var igangsatt.

Utviklingen av oljevernberedskapen var tema for artikkelen til havnedirektør Kristoffer Sund. Sund innledet med en rask oppsummering av arbeidet med den nye Lov om vern mot oljeskader som hadde vært virksom siden desember 1970. Loven forutsatte etablering av et Oljevernråd og en Hovedstasjon for oljevernberedskap. Som premiss for loven og organiseringen av beredskapen lå at hvis store oljeutslipp skulle skje langs kysten vår så "... vil det få usedvanlig store skadevirkninger for badestrender, fisk, fiskebåter, redskap, sjøfugl mv."

Oljevernrådet ble oppnevnt i februar 1972. Rådet var sammensatt av representanter for 16 forskjellige etater og institusjoner med havnedirektøren som formann. Et arbeidsutvalg med fem medlemmer ble etablert for å kunne være operativt ved kriser.

Avdelingsleder Cato Borge fra Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråds Kontinentalsokkelkontor bidro med en artikkel om risikomomenter ved oljevirkningsheten i Nordsjøen. I et avsluttende sammendrag skrev han at "sett globalt synes det som om naturen er rustet til å møte relativt store oljespill til sjøs. Lokalt kan derimot skadevirkningene

være store". Han avsluttet imidlertid sin artikkel med å bemerke "at meningene angående skadevirkninger på det marine liv og økosystemet ei sin helhet, er meget delte".

Glattere rør og lavere helning

Fagsjef Dagfinn K. Lysne ved Vassdrags- og havnelaboratoriet ved Norges Tekniske Høgskole tok i sin artikkel opp temaet "Selvrensning i rør for avløpsvann". Han viser innledningsvis til at rør for avløpsvann normalt prosjekteres med fritt vannspeil og at de derfor hydraulisk sett blir å se på som åpne kanaler. Selvrensningsevnen varierer med vannføringen og de mindre vannføringene blir bestemmende.

Han konstaterer videre at det først og fremst er skjærspenningen langs bunnen av røret som bestemmer selvrensningen og at "problemet er et spørsmål om erosjon (spyling) av masser som periodevis, ved meget lav vannføring, avleieres i rørene". Han viser til av "generelle undersøkelser av sedimenterte masser viser at de forutsetter større hastighet (og skjærspenning) enn det som er nødvendig for å holde de samme masser i suspensjon".

Lysne konkluderte avslutningsvis med at "rent kvalitativt kan man likevel konkludere med at for glattere rørtypen vil selvrensning kunne oppnås ved litt lavere helning, men samtidig noe gjennomsnittshastighet enn for ruere rør".

... også i vannforurensingssammenheng

Overingeniør Haakon Thaulow ved Statens Vann- og avløpskontor presenterte i

nr 3 av VANN i 1972 de nye forskriftene for kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse. Forskriften trådte i kraft 15. mai 1972. Dette var én uke etter at Vatn og avløpskontoret i NVE ble til Statens Vann- og avløpskontor og lagt under det nye Miljøverndepartementet.

Etter en presentasjon av innholdet i forskriften reflekterer Thaulow rundt hvilke virkninger forskriften vil få for bolig mønsteret. Kostnadene ved avløpsanleggene, som følger som krav etter forskriften, ”vil i seg selv virke regulerende (10 000 – 15 000 kroner pr anlegg), slik at mye av den fordel en husbygger i dag ofte har ved å skaffe seg en tomt uten for regulert strøk, faller bort”. ”Dette forhold sammen med den ”restriktive linje” som vil bli fulgt, vil bety at en stadig større del av den totale boligmasse vil bli oppført i regulerte strøk”. Thaulow avslutter med: ”Tilfeldigheter i utviklingen har generelt uheldige konsekvenser på alle sektorer. En planmessig utvikling er vel den eneste muligheten for å kunne møte fremtidens økende krav også i vannforurensings-sammenheng”.

Nytt folkeparti på vei mot valgår

Mot slutten av oktober 1972 opplyste regjeringen i Nord-Vietnam at den i samarbeid med USA hadde utarbeidet en avtale om snart ville gjøre slutt på krigen i Vietnam. Tidlig i november blir USA, Storbritannia, Frankrike og Sovjetunionen enig om stormaktens plikter og rettigheter i Berlin og i de to tyske statene etter

at disse blir medlemmer av FN. Samtidig ble DDR og Forbundsrepublikken Tyskland enig om en avtale mellom de to statene.

Senere i november blir ni av Venstres stortingsrepresentanter enig om å bryte kontakten med Venstres sentrale ledelse. Det Nye Folkepartiet ble dannet som resultat av EF-striden. Tidligere i 1972 hadde Anders Lange stiftet Anders Langes Parti til sterk nedsettelse av skatter og avgifter og offentlige inngrep. Vi var på vei mot valgåret 1973.

Kilder

Bjørnsen, Bjørn. *Norge etter 1945*. JW. Cappelen Forlag 1975.

Borge, Cato. ”Risikomomenter ved oljevirkosomhet i Nordsjøen”. *VANN nr 3 1972*.

Lysne, Dagfinn K. ”Selvrensing i rør for avløpsvann”. *VANN nr 3 1972*.

Sund, Kristoffer. ”Kort orientering om norsk oljevernberedskap i utvikling”. *VANN nr 3 1972*.

Thaulow, Haakon. ”Forskrifter for kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse”. *VANN nr3 1972*.

Hvem Hva Hvor 1973. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1972.

Hvem Hva Hvor 1974. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1973.